

References:

1. Amelina S. M. Osoblyvosti dualnoi systemy vyshchoi profesiinoi osvity u navchalnykh zakladakh Nimechchyny Zb. nauk, prats «Problemy trudovoi i profesiinoi pidhotovky». 2010. Vyp. 15. S. 107-112.
2. Hurevych R. S., Kademiia M. Yu., Koziar M. M. Informatsiino-komunikatyvni tekhnolohii v roboti maibutnikh fakhivtsiv ; za red. chlen-kor. NAPN Ukrainy R. S. Hurevycha. Lviv: LDU, BZhD, 2012. – 380 s.
3. Nychkalo N.H. Transformatsiia profesiino-tekhnichnoi osvity Ukrainy: monohrafiia. Kyiv : Pedagogichna dumka, 2008. – 200 s.
4. Rindfleisch, E. Duale ausbildung in deutschland. Durch praxis und theorie zur fachkraft [Digital resource]. URL: http://serbien.ahk.de/fileadmin/ahk_serbien/Berufsbildung/Konrad_Adenauer_flayer/Duale_BB_in_D_DE.pdf.
5. Seibert, H., Duale Berufsausbildung: Ungelöste Probleme trotz Entspannung, unter: <http://doku.iab.de/kurzber/2009/kb1009.pdf> (abgerufen am 20.05.2018).
6. Shelten, A. Das Konzept der Schlussellqualifikationen in der beruflichen Bildung// Verband der Lehrer an beruflichen Schulen in Bauern – VBB-aktuell, 37, 1988. S. 1-11.

Dubina L. O. Pedagogical conditions of formation of professional responsibility of the worker in dual education

At the stage of the forming experiment, the hypothesis of the study was tested, the pedagogical conditions of forming the professional responsibility of the worker in dual training were realized.

At the general stage, the dynamics of the professional responsibility of the worker in the dual training were determined.

The first pedagogical condition is the enrichment of the content of generally professional subjects of vocational training. The realization of this condition provided the workers with a high degree of motivation to acquire knowledge and to manifest themselves as responsible persons, professional adaptation and ability to carry out professional activity independently.

The second pedagogical condition – realization of contextual tasks in educational and professional activity – stimulated the manifestation of professional responsibility of the worker in situations that are as close as possible to reality.

The method of acquaintance of workers with situations consisted in a step-by-step presentation of a problem with personal and social clarification. This condition provided a conscious movement in the stages of formation of professional responsibility in the process of mastering professional activity, expanding the value field of the individual through the dissemination of knowledge, ideas and activities that reflect professionally-personal significance and awareness of the measure of responsibility.

The third pedagogical condition is the orientation of the pedagogical efforts of the production training mentor to the normalization of the professional responsibility of the modern worker. The implementation of this condition ensured that the mentor monitored the focus of the worker's work activity on quality, safety and economy; assessing the experience of responsible behavior in the real world, which was recorded in the reporting documents. This pedagogical condition made it possible to realize dual training and to ensure that the theoretical provisions of professional activity in the proper performance of their duties are put into practice.

Analysis of the data shows that by the end of the experimental work, the proportion of workers who had a high level of professional responsibility formation had increased, and the proportion of workers who had medium and low levels had decreased significantly. The analysis of qualitative and quantitative results of the experimental work gives grounds to claim that the research goal was achieved, the hypothesis was proved, the task of scientific search was successfully solved.

Key words: pedagogical conditions, worker, dual training, responsibility.

УДК 378.1:378

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.72-1.41>

Дудка Т. Ю.

**ПЕДАГОГІЧНІ АКЦЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ МОНІТОРИНГУ
РЕГІОНАЛЬНОГО ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ**

Окреслено проблеми вдосконалення професійної підготовки майбутніх менеджерів за допомогою педагогічного інструментарію. Окреслено економічну, політичну, соціальну і культурну складову успішного розвитку регіону, досягнення якого унеможливується без раціонально організованого регіонального менеджменту, що є продуктом якісної освітньої підготовки. Унаочнено основні напрями проведення моніторингу регіонального туристичного потенціалу майбутнім менеджером, репрезентованого на рівні взаємообумовленості розвитку туристичної інфраструктури і економічного розвитку регіону, відповідності розвитку напрямів туристичної діяльності нормам чинного законодавства, упорядкованості внутрішньо соціальних взаємовідносин. Сформульовано методичні рекомендації щодо можливості удосконалення змістової наповненості профільних дисциплін шляхом наповнення їх сучасними інформаційними та практично орієнтованими даними. Акцентовано увагу на необхідності урахування майбутнім менеджером при проведенні моніторингу регіонального туристичного потенціалу цілого ряду взаємопов'язаних детермінант – економічних, політичних, соціокультурних.

Дослідницьким шляхом використано цілу методів: аналізу та синтезу, системного аналізу, систематизації, моделювання, порівняльного аналізу, описової статистики, узагальнення. Використання такого широкого методологічного спектру дозволило структурувати детермінанти розвитку просвітництва на досліджуваній території.

Метою статті було здійснення аналізу теоретичного базису напрацьованого іноземними дослідниками та окреслення механізму покращення існуючої професійної підготовки майбутніх менеджерів до подальшої реалізації функцій моніторингу регіонального туристичного потенціалу.

Підсумовано, що при підготовці майбутніх менеджерів педагог повинен правильно розставити акценти на таких вузькопрофесійних завданнях, які є практично орієнтованими.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутній менеджер, моніторинг, туристичний потенціал, регіон.

У вихорі сучасних соціокультурних перепитій туристична галузь залишається однією із найбільш високоприбуткових і динамічних галузей. Добробут держави, регіональне зростання прямо пропорційно залежить від того, наскільки продуктивно розвивається туризм на території різних адміністративно-територіальних одиниць. Безумовно, що розвиток цієї галузі є особистіно орієнтованим, тому й потребує залучення висококваліфікованого персоналу, здатного налагодити суб'єкт-суб'єктні відносини із представниками різних національностей і соціальних груп. Для того, щоб механізм туристичного обслуговування працював безперебійно і забезпечував систематичне обслуговування зацікавленої туризмом клієнттури необхідно акцентувати увагу на наявному регіональному туристичному потенціалі території. Системний моніторинг такої території дозволить прийняти найбільш раціональне рішення щодо можливості його подальшого використання та фінансування. Раціоналізація усіх напрямів галузевого моніторингу є надскладним завданням враховуючи невідповідність управлінського складу до проведення заходів такого типу. Проблематичність цієї ситуації приховується у недосконалій професійній підготовці від якої врешті-решт страждає регіон та держава у цілому.

Умови сучасної економічної нестабільності нашої держави напряму компілюють до необхідності проведення галузевого реформування, успішність проведення якого торкається і професійної підготовки управлінських кадрів. Економічний занепад регіонів є наслідковою результативністю неефективної політики влади на місцях, яка не залучає до «обігу» природно-ресурсний потенціал території, що веде до занепаду, збитковості, територіальної розосередженості. Назрілі протиріччя між високою соціально-економічною значущістю розвитку туристичної галузі та непродуктивною регіонально-галузевою політикою, яка частково є наслідком неефективної професійної підготовки менеджерів, потребує сьогодні ретельного переосмислення та педагогічного відрефлексування.

Глибинність наукового переосмислення феномена «регіонального туристичного потенціалу» наводить нас на думку, щодо неоднозначності його формулювання. Так, на думку Дж. Уррі досліджуваний феномен варто розуміти як цілісну сукупність об'єктів і явищ, які приурочені до визначеної адміністративно-територіальної одиниці та є вирішальними на шляху формування цілісного та якісного туристичного продукту [9]. Ще одним дослідником, який займався вивченням цієї проблематики був Дж. Фроу [2]. Останній підкреслював, що досліджуваний феномен поєднує у собі сумарну кількість наявного ресурсного потенціалу конкретного регіону (природного, соціального, економічного, інвестиційного, організаційного та ін.), який створює сприятливі умови для отримання прибутку від розвитку туризму. Таким чином, окреслений феномен центрований на наявності необхідного природно-ресурсного потенціалу.

Враховуючи таку структурованість регіонального туристичного потенціалу, актуалізується чергове педагогічне завдання – якісної професійної підготовки майбутніх менеджерів до реалізації функцій галузевого моніторингу на місцях. Система такого управлінського моніторингу повинна націлюватися на комплексну оцінку природно-кліматичних особливостей конкретного регіону, у відповідності до якого формується цілісний ланцюг регіонального туристичного обслуговування. Такий ланцюг презентуватиме сукупність готелів та аналогічних закладів розміщення, транспортної інфраструктури, закладів харчування та інших обслуговуючих одиниць.

З метою більш предметного аналізу обґрунтування основних напрямів проведення моніторингу регіонального туристичного потенціалу майбутнім менеджером автором розроблено відповідні наочні матеріали (рис. 1).

Рис. 1. Основні напрями проведення моніторингу регіонального туристичного потенціалу майбутнім менеджером

Дані рис. 1 засвідчили, що ефективність проведення моніторингу регіонального туристичного потенціалу майбутнім менеджером ґрунтується на урахуванні такої трьох компонентної структури:

- оцінювання взаємообумовленості розвитку туристичної інфраструктури і економічного розвитку регіону;
- перевірка рівня відповідності розвитку напрямів туристичної діяльності нормам чинного законодавства;

– визначення рівня упорядкованості взаємовідносин на рівні системи: «владні структури – населення – бізнес сектор» [5].

Одним із напрямів проведення моніторингу регіонального туристичного потенціалу, із яким повинен бути ознайомлений майбутній менеджер, є оцінювання туристичної привабливості регіону. У цьому ключі педагог повинен навчити суб'єкта пізнання правильно оцінювати рівень попиту ділової клієнтури на туристичний продукт. Показниками-індикаторами для майбутнього фахівця повинні стати наступні – рівень розвитку туристичної інфраструктури, що віддзеркалить комфортність розміщення виробничих та обслуговуючих концентрів; та забезпеченості туристичними ресурсами. З метою освоєння інструментарію оцінювання туристичної ресурсозабезпеченості варто звернути увагу студентів на можливість складання бального оцінювання, яке підсилить відповідна графічна наочність.

Раціональність проведення перевірки рівня відповідності розвитку напрямів туристичної діяльності нормам чинного законодавства повинно ґрунтуватися на освоєнні змісту профільних стандартів та відповідних нормативно-правових актів. Майбутній менеджер повинен володіти достовірною інформацією, яка підкріплена буквою закону. З цією метою особливо значущим буде проведення семінарських занять із оглядом переліку на наповнення статей законів, які містять ключову для обраної професії інформацію (зокрема, вимоги на отримання ліцензії туроператора та ін.).

При освоєнні правил оцінювання взаємообумовленості розвитку туристичної інфраструктури і економічного розвитку регіону студент-менеджер повинен звернути увагу на ефективності «циркуляції» у межах конкретного регіону основних та додаткових функцій соціального управління. Перша група функцій оцінюється менеджером виходячи із наявного туристичного потенціалу, який у повній мірі презентуватиме наявний бренд, загальнодержавний чи світовий імідж, інноваційність наявної інфраструктури. Друга група – є законодавчо орієнтованою, оскільки націлюватиме вузькопрофільного фахівця на пошук відповідності існуючого нормативно-регламентованому. Однією із найскладніших є третя група функцій, виходячи із критерію залученості регіональної цільової аудиторії. Безумовно, що раціональність розподілу трьох груп функцій повинна узгоджуватися із загальноприйнятою управлінською стратегією, траєкторію якої повинен уміти вибудовувати для себе майбутній менеджер. У цьому ключі, педагог повинен правильно розставити педагогічні акценти у професійній підготовці майбутніх менеджерів так, щоб вони виконуючи на місцях функції регіонального моніторингу враховували найважливіші соціально центровані критерії – інфраструктурний, кадровий, матеріально-технічний, інституційний, інформаційний та інвестиційний.

Професійно орієнтовані завдання із теми: «Регіональний туристичний моніторинг», при викладанні профільних дисциплін, повинні розроблятися викладачем виходячи із першочергової значущості трьох основоположних туристичних концентрів – «ресурсний потенціал – інфраструктура – імідж». Перший туристичний концентр пов'язаний із необхідністю проведення майбутнім менеджером аналізу природних, антропогенних і змішаних ресурсів. При чому, найбільш позитивною динамікою буде домінування у загальному переліку саме природних ресурсів (зокрема, гірських масивів та/або водних акваторій). За словами низки дослідників-туризмологів, при правильному налагодженні функціонування механізму регіонального менеджменту саме повноспектральність ресурсного потенціалу повинна віддзеркалювати рівень попиту цільової аудиторії на туристичний продукт [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9]. Така неформальна закономірність актуалізувала розвиток феномена туристична привабливість.

Другий туристичний концентр передбачає освоєння майбутнім менеджером усіх професійних тонкощів функціонування туристичної інфраструктури. Структурованість останньої дефініції представлена на рівні закладів: туроперейтингу, розміщення, харчування, перевезення, розваг тощо. У системі організації професійної підготовки майбутніх менеджерів проблеми функціонування кожної складової вищеперелічених закладів повинні розглядатися окремими проблемними блоками, виходячи зі складності їх змістового наповнення, поліспектральності функціонування, внутрішньої структурованості.

Третій туристичний концентр повинен націлювати майбутнього менеджера на проведення виваженого моніторингу щодо наявного іміджу території, який підтримується завдяки показнику туристичного попиту. Об'єктивною передумовою формування додатного туристичного попиту є максимізація показників задоволення туристичних потреб.

Об'єктивність реалізації майбутнім менеджером функцій моніторингу регіонального туристичного потенціалу повинна ґрунтуватися на урахуванні цілого ряду взаємопов'язаних детермінант:

- економічних – актуалізованих формуванням оптимального інвестиційного клімату з метою реалізації запланованого та урахування наявної економічної ситуації в країні (інфляція, дефляція, рівень оподаткування галузі тощо);
- політичних – центрованих на аналізі військово-політичної ситуації у регіоні та країні у цілому;
- соціокультурних – зорієнтованих на підвищення рівня життя місцевого населення за рахунок прибутковості туристичної галузі.

Враховуючи вищевикладені особливості професійної підготовки майбутнього менеджера варто підкреслити, що кожна дисципліна затвердженого навчального плану повинна націлюватися на розвиток професійної компетентності, яка актуалізуватиме підвищення якості професійної підготовки випускників.

На основі проаналізованого можемо зробити висновок, що першопочатково у професійній підготовці майбутніх менеджерів слід правильно розставити педагогічні акценти. Вони повинні стосуватися цілої низки вузькопрофесійних завдань, які повинні бути практично орієнтованими. Рівень їх практичної значущості повинен розкривати усю глибину регіональної забезпеченості тієї чи іншої адміністративно-територіальної одиниці, на теренах якої повинен функціонувати дійсний регіональний менеджмент. Налагодження механізму дії такого менеджменту повинно центруватися на необхідності утримання наявного регіонального ресурсного потенціалу. Найоптимальнішим інструментом у руках майбутнього профільного менеджера повинен стати інструмент моніторингу, який у повному спектрі дозволить предметно відтворити усі особливості наявного регіонального туристичного потенціалу.

Використана література:

1. Cohen E. Contemporary tourism – trends and challenges: sustainable authenticity or contrived post-modernity? // *Tourism: Critical in the Social Sciences*. London, N.Y.: Routledge, 2004. Vol. I. P. 78–84.
2. D. Elche, A. Martínez-Pérez, P. García-Villaverde. Inter-Organizational Relationships, Knowledge Strategy and Innovation in Clusters of Cultural Tourism. *Journal: Investigaciones Regionales*, volume 39, 2017. Available at: <https://investigacionesregionales.org/wp-content/uploads/sites/3/2017/12/01-ELCHE.pdf>.
3. Franklin A., Grant J. The trouble with tourism and travel theory // *Tourist studies*. Princeton: «Princeton University Press», 2001. Vol.8. P. 6–7.
4. Frow J.A. Tourism and the semiotics of nostalgia // *Minerva Access is the Institutional Repository of The University of Melbourne*, № 57, 1997. P. 123–151.
5. Goeldner R., Goeldner C., Brent Ritchie J. *Tourism: Principles, Practices, Philosophies*. 9-th Edition. USA: SELF-STUDY ASSIGNMENT, 2002. 107 p.
6. Nelson H. *Tourism: The sacred Journey* // *Hosts and guests the anthropology of tourism* / Ed. V. Smith. Philadelphia: University of Pennsylvania, Press, 1989. P. 68–74.
7. Philip L. The social psychology of tourist behavior. New York : Pergamon Press, 1982. P. 26–36.
8. Simpson Sir John H. *The Refugee Problem: Report of the Survey Royal Insitute of International Affairs*. Oxford: Univ. Press, London, 1939. 247 p.
9. Urry J. *The Tourist Gaze: Leisure and Travel is Contemporary Societies*. London: Sage, 1990. P. 2–8.
10. MacCannell D. *The Tourist: a New Theory of the Leisure Class*. New York : University of California Press, 1976. 231 p.
11. Collier J. *Semantics of Tourism* // *American Journal of Semiotic*. New York, Nova Science Publishers Inc., 2011. P. 127–136.

References:

1. Cohen, E. (2004). Contemporary tourism – trends and challenges: sustainable authenticity or contrived post-modernity? *Tourism: Critical in the Social Sciences*. London, N.Y.: Routledge, 1, 78–84. (in English)
2. Elche, D., Martínez-Pérez, A., García-Villaverde, P. (2017). Inter-Organizational Relationships, Knowledge Strategy and Innovation in Clusters of Cultural Tourism. *Investigaciones Regionales*, volume 39. Retrieved from: <https://investigacionesregionales.org/wp-content/uploads/sites/3/2017/12/01-ELCHE.pdf>. (in English)
3. Franklin, A., Grant, J. (2001). The trouble with tourism and travel theory. *Tourist studies*. Princeton: «Princeton University Press», 8, 6–7. (in English)
4. Frow, J.A. (1997). Tourism and the semiotics of nostalgia. *Minerva Access is the Institutional Repository of The University of Melbourne*, 57, 123–151. (in English)
5. Goeldner, R., Goeldner, C., Brent Ritchie, J. (2002). *Tourism: Principles, Practices, Philosophies*. 9-th Edition. USA: SELF-STUDY ASSIGNMENT, 107. (in English)
6. Nelson, H. (1989). *Tourism: The sacred Journey*. *Hosts and guests the anthropology of tourism*. V. Smith (Ed.). Philadelphia: University of Pennsylvania. (in English)
7. Philip, L. (1982). *The social psychology of tourist behavior*. New York : Pergamon Press. (in English)
8. Simpson Sir John, H. (1939). *The Refugee Problem: Report of the Survey Royal Insitute of International Affairs*. Oxford: Univ. Press. (in English)
9. Urry, J. (1990). *The Tourist Gaze: Leisure and Travel is Contemporary Societies*. London: Sage.
10. MacCannell, D. (1976). *The Tourist: a New Theory of the Leisure Class*. New York : University of California Press.
11. Collier, J. (2011). *Semantics of Tourism*. *American Journal of Semiotic*. New York : Nova Science Publishers Inc.

Dudka T. Yu. Pedagogical accents of professional training of future managers to realize monitoring functions of regional tourist potential

Complex political, social, and economic determinants of the development of modern Ukrainian society actualize the problem of transformation of the tourist environment based on value orientations. Concurrently, the requirements for the professional qualities of tourism personnel as subjects of the most numerous component of the service sector increase. The increase in the requirements for university training of future tourism managers is determined primarily by the fact that the human factor is dominant in their future activity. Activities of a tourism specialist should be based on axiological, acmeological, humanistic, and democratic principles, clearly expressing professional views and resisting the devaluation of social values.

Professional training as a pedagogical phenomenon is considered in two main contexts. First, it is a systematic entity, which integrates from the public point of view through the specific organizations and institutions that interact through material and information exchange. Second, professional training as at a higher level of integration is an element of interconnection and interaction of its functional components such as traditions, norms, forms of production, and distribution of resources.

The pedagogical accents of professional activity is determined by the nature and dynamics of its organization and at the same time, it reflects the nature of the activity. It is impossible, in particular, to work in the field of tourism without being aware of the content of its activity, without treating this profession as desirable, prestigious, and conditioned by a certain social status. The notion of high spiritual, moral, social and state value of a particular activity, considering it outstanding in the daily content, intensifies the subject's desire to improve in professional terms.

The basic components of the professional activity culture of a tourism manager; which motivates his performance and entrepreneurial activity, are pragmatism and rationality, professionalism and entrepreneurship. In particular, professionalism in the historical context was considered a cultural, as well as, economic and social category, which is meaningful, symbolic and moral.

Key words: training, future manager, monitoring, tourism potential, region.